

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران
حوزه علمیه ریحانه الرسول

نقش خویشاوندان بر تحکیم خانواده

استاد راهنما: سرکار خانم جعفری

گردآورندگان: نرگس حسین زاده^۱

نجمه محبی

رضیه کربلایی زاده

بهار ۱۳۹۶

ارائه به درس روش تحقیق

^۱ نرگس حسین زاده، پایه دوم، سطح دو.

الشيخ
الحسين

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران
حوزه علمیه ریحانه الرسول

نقش خویشاوندان بر تحکیم خانواده

استاد راهنما: سرکار خانم جعفری

گردآورندگان: نرگس حسین زاده^۱

بهار ۱۳۹۶

ارائه به درس روش تحقیق

^۱ نرگس حسین زاده، پایه دوم، سطح دو.

خانواده به عنوان اولین نهاد اجتماعی، نقش مهمی در تربیت و هدایت انسان و تعیین سرنوشت او دارد. خانواده سالم با پرورش افراد سالم و کارآمد، زمینه تکامل انسان که هدف خلقت می باشد را فراهم می کند. اما در خانواده متزلزل و ناسالم، بدلیل ایجاد شرایط نامطلوب روحی و روانی، تربیت و تکامل اعضای خانواده دچار مشکل شده و خانواده کارکرد خود را از دست می دهد. در سالهای اخیر آمار طلاق در بین خانواده های ایرانی، افزایش یافته است. عوامل متعددی در تحکیم یا تزلزل بنیان خانواده مؤثر هستند. از جمله عوامل تأثیر گذار خویشاوندانی هستند که با نهاد خانواده مرتبط می باشند. این خویشاوندان نسبی یا سببی بوده و خویشاوندان زوج و زوجه را شامل می شوند که با تأثیر مثبت یا منفی بر روی نهاد خانواده بر تحکیم آن مؤثر هستند. این تحقیق به منظور شناخت تأثیر مثبت خویشاوندان بر کاهش طلاق انجام شد. بر اساس آموزه های دین و مطالعات روانشناسی، خویشاوندان با حمایت های شناختی خود شامل تربیت دینی و اخلاقی، کمک به مسئولیت پذیری و آموزش مهارت های زندگی و حمایت های روحی و روانی شامل پذیرش استقلال زوجین، حمایت عاطفی و اقتصادی در تحکیم نهاد خانواده مؤثر می باشند.

کلیدواژه: خانواده، تحکیم، خویشاوندان، طلاق

زمانی باید انجام شود که هر دو زوج به صورت مستقیم از آن ها درخواست مساعدت یا مشورت کنند، در غیر این صورت نباید به حریم خصوصی زوجین وارد شوند . از سوی دیگر حمایت باید به نحوی باشد که به خویشاوندان اجازه نفوذ و دخالت در عملکرد آن دو را ندهد.

والدین ضمن حمایت باید اجازه دهند فرزندان با حل مشکلات خود، ضمن تجربه استقلال شخصی، توانایی تصمیم گیری در حریم خصوصی، مشورت با شریک زندگی و مهارت حل مشکل در زندگی مشترک را بدست آورند. والدین باید بدانند حل مشکل توسط زوجین به صورت مشترک و مستقل، باعث ایجاد سرمایه‌ی عاطفی بین آنها می شود که بعدها نیز ضامن حفظ رابطه ی صمیمانه بین آنها خواهد بود . با رعایت مرزهای مشخص در خانواده، در عین حفظ استقلال زوجین جوان، روابط عاطفی مناسبی بین والدین و اعضاء جدید خانواده (عروس یا داماد) برقرار شده، سلامت روانی افراد خانواده فراهم می گردد.

۳،۰۲ حکمت و رفع تعارض

در جوامع امروزی بدلیل تبدیلی خانواده گسترده به خانواده هسته ای و کاهش روابط با خویشاوندان، برخی روشهای جمعی غلبه بر مشکلات خانواده، کمتر مورد توجه قرار می گیرد و حل مشکل غالباً بر عهده زوجین است. در این شرایط، بدلیل محرومیت از تجارب و راهنمایی خویشاوندان دلسوز و نبود پشتوانه عاطفی، زوجین هنگام بروز مشکل با وضعیت سخت تری روبرو می شوند. در این شرایط اگر زوجین از مهارتهای ارتباطی کافی برای طرح و تبادل نظر و یافتن راه حل های ممکن برخوردار نباشند و به جای حل مسائل به انکار آن بپردازند باعث از خود بیگانگی، سرخوردگی و تخریب متقابل می شود که به تدریج باعث ایجاد مشکلات در روابط زوجین، تندیگی بین آنها و در نهایت جدایی عاطفی و رسمی آنها می شود.

بر اساس تعالیم اسلام، یکی از عوامل جلوگیری کننده از طلاق، حل مشکل زوجین به روش جمعی می باشد. در این روش خویشاوندان با استفاده از ذخای عاطفی و تجربی، به حل اختلاف زوجین کمک می کنند. بر اساس دستور قرآن مجید افراد صلاحیت دار و قابل اعتماد فامیل که به مشکلات خانواده آگاه بوده و از ویژگیها و

رفتارهای زن و شوهر مطلع هستند و توانایی تشخیص مشکل و ارائه راه حل را دارند، باید هرچه سریعتر برای جلوگیری از آسیب های بیشتر، مقدمات سازش زوجین را فراهم آورند، صلح و صفا بین زوجین را برقرار سازند. انجام این توصیفی، علاوه بر ایجاد صلح و آرامش بین زوجین، خانواده را از مراجعه به دادگاه باز می دارد و موجب می شود اطرافیان از اختلافات خانوادگی آنها مطلع نشوند، حرمت و اعتبار اجتماعی آنان پابرجا بماند.

اگر در خانواده ای روابط زن و شوهر دچار مشکل شده، دخالت دیگران برای اصلاح بین آنها ضروری است. در این حالت توصیفی می شود یک داور از بستگان زن و یک داور از بستگان مرد انتخاب شوند تا به اختلاف آنها رسیدگی کنند^۱ (نساء، ۳۵). انتخاب داور از بستگان زوجین باعث دل گرمی آنها می شود زیرا اطمینان دارند که از حقوق و منافع آنها کاملاً حمایت می شود. خویشاوندانی که از روش حل مشکلات زوجین و راه های جلب محبت آنها آگاهی دارند، از وضعیت روانی و شرایط زندگی آنها اطلاع دارند، بهتر می توانند علت مشکل را شناسایی و به رفع آن کمک کنند و پیش از مراجع قانونی به تحکیم روابط و اصلاح زوجین می پردازند. از سوی دیگر احترام به نظر بزرگان فامیل و ملاحظات روابط خویشاوندی، موجب پذیرش نظر دو داور از سوی زوجین خواهد شد.

۰۲، ۴ حمایت اقتصادی

از جمله مسائلی که باعث متزلزل شدن نظام خانواده می شود مشکلات و مسائل مادی زوجین می باشد. شرایط بد اقتصادی به تدریج، تعاملات مثبت زوجین را کاهش می دهد باعث می شود تضادها و جرو بحث های زوجین افزایش یابد و زندگی زناشویی زوجین بی ثبات شود. «مشکلات اقتصادی علت بلافصل طلاق نیست بلکه زمینه ساز عوامل دیگری می شود که نهایتاً به طلاق منجر می شود. مشکلات اقتصادی، عامل پنهان و تأخیری است که با یک اثر تأخیری بر تصمیم زوجین به طلاق اثر می گذارد» (علای ماندگاری، ۱۳۹۲، ص ۱۱۷).

^۱ فَابْتَغُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَ حَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يَرِيدَا إِصْلَاحًا

از دیدگاه اسلام یکی از وظایف مهم والدین نسبت به فرزندان، فراهم نمودن زمینه انتخاب شغل مناسب است^۱ (مجلسی، ۱۱۱۰، ج ۲۱، ص ۸۴). والدین به منزله مشاوران بسط و نزدیک، بخش از سایی می توانند به فرزند خود کمک کنند. آنان با توجه به شناخت بهتری که از استعدادها و توانایی های فرزند خود دارند می توانند او را در درک هر چه بیشتر توانایی هایش کمک کنند، فرصت های گوناگونی برای او فراهم آورده. از سوی دیگر با توجه به اهمیت کسب روزی حلال و تأثیری آن بر روی جوانب مختلف زندگی انسان کمک به فرزند در شناخت راه های نامشروع کسب درآمد، از وظایف مهم والدین است.

از سوی دیگر خویشاوندان با حمایت مالی از زوجین و کمک به رفع مشکل اقتصاد ی آنها می توانند در استحکام نظام خانواده مؤثر واقع شوند. حمایت های مالی بستگان و اطرافیان بویژه والدین از همسران جوان و خانواده های تازه تشکیلی، کمک مؤثری برای رفع مشکلات اقتصاد ی زوجین و پایین آوردن مئان ازم پاشی زوجین خواهد بود. بر اساس تعالیم اسلام در مواردی بر خویشاوندان لازم است که مشکلات مالی و معیشتی نزدیکان خود را برآورند و گونه به دستور خداوند عمل نکرده و گناه کارند. یکی از این موارد قرض دادن به خویشان است که ارزش آن چند برابر بخشش است. (مجلسی، ۱۱۱۰، ج ۷۱، ص ۱۰۱)

طبق دستورات دین اسلام وصیت فرد از مال خود برای نزدیکان، از واجبات دینی مسلمان شمرده شده است^۲ (بقره، ۱۸۰). در آیه دوحیت و پانزده سوره نین نزدیکان را برای بخشش کمک های مالی مقدم می دارد. مقدم داشتن خویشاوندان در تکالیف مالی نظری زکات، تقسیم ارث که بر اساس مراتب خویشاوندی معین شده است می تواند به حل مشکلات مالی خویشاوندان کمک کند.

^۱ ضَعَهُ مَوْضِعاً حَسَناً

^۲ حَقّاً عَلَى الْمُتَّقِينَ

خویشاوندان از طریق حمایت شناختی و روحی، روانی می توانند نقش مهمی در تحکیم بنیان خانواده داشته باشند. در بخش شناختی، بیشتر نقش پیشگیری کننده خویشاوندان مطرح می شود که افراد خانواده، با آماده سازی زمینه تربیت و آموزش فرد، او را برای ایفای نقش همسری و پدر یا مادری در زندگی مشترک آماده می کنند. این آماده سازی از طریق مهیا کردن زمینه مساعد جهت جامعه پذیری مناسب فرد، تربیت دینی و اخلاقی وی و آموزش مهارت های زندگی و همچنین ایجاد حس مسئولیت پذیری در فرد صورت می گیرد. در صورت بروز مشکلات احتمالی، خویشاوندان با انتقال تجارب و آگاهی خود به زوجین، نقش اصلاحی خود را در بهبود روابط زوجین ایفا می نمایند.

در بحث حمایت روحی و روانی باید به این نکته توجه داشت که آرامش روانی فرد، تعیین کننده رفتار، رفتار و همچنین روابط او با دیگران می باشد. در این زمینه، خویشاوندان ضمن برقراری روابط عاطفی مناسب و به دور از هرگونه دخالت و تعرض، در ایجاد و حفظ آرامش روحی و روانی زوجین نقش مهمی ایفا می کنند. این آرامش، زمینه ساز روابط مناسب بین زوجین می باشد. از سوی دیگر در صورت بروز مشکلات اقتصادی با حمایت مالی خود، زوجین را برای سپری نمودن این بحران کمک می کنند. در برخی موارد، نهاد خانواده بدلیل مشکلات عاطفی، مشکلات جنسی یا ضعف در برقراری رابطه مطلوب و مشکلات دیگر، در معرض تهدید و آسیب قرار می گیرد. در این زمینه خویشاوندان ضمن برقراری ارتباط با زوجین و با استفاده از تجارب خود دلایل احتمالی مشکلات را شناسایی نموده، راهکار مناسب برای رفع این مشکلات را در اختیار زوجین قرار می دهند.

۰۴، منابع و مأخذ:

۱. قرآن مجید.
۲. بستان، حسین (۱۳۸۳). اسلام و جامعه شناسی خانواده. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۳. سلیمی، علی و داوری محمد ۱۳۸۵، جامعه شناسی کجروی. قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۴. علی ماندگاری، ملیحه و همکاران (۱۳۹۲). بسترهای اقتصادی مؤثر بر تصمیم گیری زوجین به طلاق در مجله پژوهش نامه زنان (روی خط اینترنت) ش ۳، نقل شده ۱۳۹۵، قابل دسترس در www.womenstudy.ihcs.ac.ir
۵. مجلسی، محمد باقر (۱۱۱۰). بحار الأنوار ط - بیروت (چاپ دوم). بیروت: دار إحياء التراث العربی.
۶. مجلسی، محمد باقر (۱۱۱۰). مرآة العقول فی شرح أخبار آل الرسول. تهران: دار الکتب الإسلامیة.
۷. هبه الله، عبد الحمید (۶۵۶). شرح نهج البلاغه لابن أبی الحديد. قم: مکتبه آیه الله المرعشی النجفی
۸. سازمان ثبت احوال کشور، آمار. www.sabteahval.ir defa
۹. www.who.int